

Zápis z jednání 2. pracovního týmu Odborné komise pro důchodovou reformu

Věk odchodu do důchodu a valorizace důchodů

Datum: 12. října 2016, 15:00 – 18:00

Místo: Místnost č. 415, MPSV Podskalská 19, 128 00 Praha 2

Přítomni: dle přiloženého seznamu

XX

P. Kučera zahájil jednání a představil jeho program:

1. Schválení zápisu z 22. 9. 2016
2. Schválený soubor ukazatelů použitých při citlivostní analýze a diskuse možností rozšíření v kontextu návrhu J. Vostatka z 22. 9. 2016
3. Znovuotevření diskuse k návrhům předloženým na posledním jednání OK

Ad 1. Schválení zápisu z 22. 9. 2016

Zápis z jednání dne 22. 9. 2016 byl schválen členy pracovního týmu bez dalších připomínek a může být uveřejněn na webových stránkách.

Ad 2. Schválený soubor ukazatelů použitých při citlivostní analýze a diskuse možností rozšíření v kontextu návrhu J. Vostatka z 22. 9. 2016

P. Kučera zahájil diskusi ohledně souboru ukazatelů pro citlivostní analýzu s otázkou, zda je smysluplné soubor ukazatelů v současném stádiu projednávání rozšiřovat. Do diskuse se zapojili **p. Vostatek**, **p. Fiala**, **p. Šatava**, **p. Linhart** a **p. Zelený**, kteří nejprve informovali o nejnovějších odborných zprávách zabývajících se srovnáním úrovní důchodů a životních podmínek důchodců a poté zmínili další možné ukazatele, které by bylo možné použít.

P. Kučera shrnul diskusi s tím, že je zde mnoho indikátorů, které lze využít, přičemž se nelze plně opřít o žádný z nich. Další ukazatele by sice mohly pomoci přesněji popsat situaci i lépe prognózovat budoucí vývoj, ale zároveň zásadně nezmění očekávání, které vyplývá ze současného modelu.

P. Hampl dodal, že vlivy fiskální podpory rodiny mohou mít velký dopad a jsou v prognózách spíše podceněny, poté jsou tyto prognózy velmi pesimistické.

P. Kučera navrhl nepřidávat další indikátory a pracovat výhradně s těmi schválenými. **P. Vostatek** zpochybnil, že je nutné se zabývat byť i těmito ukazateli, neboť problém důstojnosti života důchodců v české společnosti neexistuje. Tomu oponoval **p. Zelený**, který argumentoval velkou heterogenitou skupiny důchodců, v níž se problém důstojnosti života důchodců velmi liší. S tím souhlasil i **p. Šulc**, který vidí problém nikoliv v průměrech a jejich srovnání s dalšími státy, ale spíše ve struktuře skupiny a v rozdílných situacích a životních úrovních napříč celou společenskou skupinou důchodců. Podle jeho názorů by bylo vhodné využít i dalších ukazatelů. Zároveň dodal, že vidí problém v příliš mnoha

systemech na vyplácení testovaných dávek pro lidi s příjmovou nedostatečností, což je administrativně a finančně náročné.

P. Vostatek souhlasil s názorem **p. Šulce** ohledně mnoha testovaných dávek, uvedl, že v jiných zemích je to vyřešeno tak, že si důchodce jen jednou za rok vyzvedává speciální příspěvek na bydlení a to v těsné návaznosti na důchody.

P. Kučera se v diskusi vrátil ještě k poznámce o heterogenitě skupiny důchodců. Zdůraznil přitom, že u nás sice není pod statistickou hranicí chudoby relativně vysoký počet důchodců, ale bezprostředně nad touto hranicí se jich nachází mnoho, jak ostatně potvrdili i zástupci ČSÚ. Proto není cílem pouze redukovat počet osob pod uvedenou hranicí, ale odsunout od ní i ty, kteří jsou chudobou vážně ohroženi a snížit tak ohrožení chudobou obecně. **P. Zelený** vyjádřil obavy z vlivu takového opatření na celkovou redistribuci zdrojů a ostatní společenské skupiny.

Ad 3. Znovuotevření diskuse k návrhům předloženým na posledním jednání OK

P. Kučera zmínil již projednávané varianty při použití spotřebního koše důchodců nebo obecného spotřebního koše, o kterých se následně opět rozvinula diskuse. Zapojili se **p. Štěpánek** a **p. Špidla**. Byly připomenuty především jednotlivé klady a zápory předkládaných variant i možnost zásahu vlády do valorizačního mechanismu. **P. Hampl** poznamenal, že by bylo vhodné řešit důchody i s ohledem na další společenské skupiny a jejich podporu a snažit se navrhnout komplexnější řešení. **P. Kučera** oponoval, že ohledy na další skupiny a snaha o přidání nejen důchodcům, ale i dalším ohroženým skupinám, by návrhům důchodové komise spíše uškodily a zvýšily by jejich neprůchodnost.

Poté se diskutující opět vrátili k rozhodování mezi dvěma dosud navrženými variantami – použití IŽND nebo výběr lepšího z indexů. **P. Špidla** zdůraznil, že účelem valorizace není zachovat reálnou hodnotu důchodu, skutečným účelem je udržet příjmovou pozici v rámci celé společnosti, myšlenka valorizace je založena na podílu důchodců na blahobytu společnosti jako celku.

P. Linhart požádal o data ohledně výběru pojistného za rok 2016, protože v současné situaci, kdy ČR ekonomicky prosperuje a je nízká nezaměstnanost, by mohl být výběr pojistného radikálně lepší. Pokud by tomu tak nebylo, bylo by to vhodné analyzovat.

V diskusi týkající se těchto dvou navrhovaných variant se většina členů přiklonila k variantě, ve které je obsažena možnost zvolit lepší z indexů. S ohledem na to bylo rozhodnuto, že se tento návrh předloží na následujícím zasedání celé OK.

P. Kučera požádal o zpracování porovnání výběru pojistného za první pololetí tohoto roku s výběrem pojistného za první pololetí minulého roku, z čehož by měl vycházet jeden z podpůrných argumentů pro tuto variantu.

P. Vostatek zmínil, že tyto návrhy jsou jen malou součástí systému se základní a procentní výměrou důchodu dohromady, které jsou takto spojené nesmyslně a postrádají logiku. Ve všech dosavadních jednáních PT2 i celé OK postrádá diskusi o stávajícím systému jako celku a jeho možných celkových změnách. Jako možnou, ačkoliv ve světě zastaralou variantu zmínil sečtení základní a procentní částky důchodu a posléze to valorizovat jako celek.

P. Vostatek, **p. Špidla** a **p. Šatava** diskutovali o vzniku a účelech jednotlivých prvků v důchodovém systému tak, jak je v současnosti nastaven.

P. Vostatek poté doplnil ještě návrh na valorizaci, který by obsahoval valorizaci základní výměry tak, že bude každý rok znovu spočítáno 9 % a procentní výměru důchodu, která bude valorizována podle IŽND. Taková varianta by se však musela spočítat.

Poté se rozvinula diskuse o dalším návrhu, který byl předložen na posledním jednání OK, týkajícího se variant valorizačního mechanismu s navýšením o 1/3 nebo 1/2 růstu reálných mezd. Hlavním cílem změny tohoto navýšení je utlumit riziko zdvojnásobení populace důchodců, kteří jsou ohroženi chudobou.

P. Linhart připomenul, že 1/3 nebo 1/2 růstu reálných mezd vyjadřuje podíl důchodců na růstu bohatství společnosti.

P. Šatava navrhl, aby v grafech, které jsou pro prognózy a rozhodování používány, byla skupina důchodců rozdělena podle toho, kolik let jsou v důchodu. V grafu s jednotlivými roky a s jednotlivými skupinami důchodců by bylo vidět, jaký má valorizace vliv na tyto skupiny důchodců, tj. zda lidé, kteří jsou v důchodu déle, jsou na tom kvůli nastavení valorizačního mechanismu hůře.

P. Zelený varoval, že takové rozdělení skupiny důchodců v prognózách by bylo poměrně náročné a zároveň by grafické znázornění mohlo být matoucí a zkreslené. Také zmínil, že dostupná data nemusí obsahovat informaci o tom, jak dlouho důchodce důchod pobírá a modelování by to mohlo ztížit. Navrhl rozdělit grafické znázornění návrhů variant mezi IŽND a CPI a variant s navýšením o 1/3 či o 1/2 reálných mezd, aby toto znázornění neklamalo a nevytvářelo zavádějící dojem o důležitosti jednotlivých variant.

P. Kučera promluvil o nákladech na důchody vyjádřené v podílu na HDP, které by neměly být dramaticky navýšeny, či dokonce sníženy, pokud jsou předpoklady správné a neměly by tak být překážkou pro kteroukoliv na navrhovaných variant.

V souvislosti s prognózami **P. Špidla** poznamenal, že je potřeba přijmout jisté riziko toho, že budoucnost změny vývoje a prognózy budou mylné, ale nevidí to jako příliš pravděpodobné a věřil by jim. Zároveň řekl, že lze doložit, že schéma valorizace ovlivňuje počet lidí, kteří jsou pod příjmovou hranicí chudoby.

Po této diskusi se při rozhodování mezi dvěma variantami buď s 1/3 růstu reálných mezd či 1/2 růstu reálných mezd se členové týmu přiklonili k variantě obsahující navýšení o 1/2 reálných mezd a rozhodli se ji předložit na následujícím jednání celé OK.

P. Kučera zdůraznil, že v následujícím čase do zasedání OK je hlavním úkolem PT2 nalézt zásadní argumenty pro zvolené varianty, které je učiní průchodnějšími při hlasování. Jako jeden z argumentů navrhl to, že je možné si takovou variantu finančně dovolit. Navíc v ČR došlo i k jistým křivdám při vyplácení důchodů, které by bylo možné takto napravit a do budoucna se jim vyhnout.

P. Linhart pro podpoření návrhu obsahující 1/2 růstu reálných mezd argumentoval tak, že ČR stále zaostává ve vyplácení důchodů, aby se nezaostávalo, muselo by se valorizovat na úrovni nominálních mezd.

P. Zelený a **p. Hampl** se ke konci diskuse přimlouvali za oddělení diskusí, argumentací a zároveň grafů a dalších znázornění týkajících se změny CPI a IŽND a ohledně IŽND + 1/2 a nebo 1/3 reálných mezd, jak to navrhl **p. Šatava**.

P. Šulc souhlasil s **p. Špidlou**, že vývoj HDP lze jen těžko odhadovat do budoucna a výdaje na důchody může silně ovlivnit, demografické ukazatele jsou z používané škály ukazatelů ty nejpřesnější.

